

СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО РОЗРАХУНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

І. Г. ТИВОНЕНКО,

професор кафедри менеджменту,

Т. В. РОМАНЕНКО,

асистент кафедри аграрної економіки

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

Прибуток – головна мета підприємницької діяльності, основний узагальнюючий показник фінансових результатів господарської діяльності підприємств усіх видів, незалежно від їх організаційно-правової форми. Прибуток визначається як різниця між виручкою від реалізації продукції (робіт, послуг) у діючих цінах без НДВ і затратами в собівартість продукції (робіт, послуг).

Госпрозрахунок ґрунтується на економічній обособленості та виробничій самостійності господарства і його підрозділів.

Госпрозрахункові відносини базуються по вертикалі та горизонталі. Відносини по вертикалі характерні для господарства з органами управління й проявляються в застосуванні економічних методів управління. Госпрозрахункові відносини між виробничими партнерами (підрозділами) по горизонталі будуються, як правило, на договірній основі й еквівалентних взаєморозрахунках.

Для внутрішньогосподарського розрахунку характерні наступні принципи:

- самостійність господарства в плануванні виробництва й реалізації продукції;
- самоокупність затрат і самофінансування;
- матеріальна зацікавленість колективу господарства в покращенні кінцевих фінансово-економічних результатів діяльності;
- контроль гривнею за результати виробничої діяльності з боку партнерів (підрозділів) і господарства.

Госпрозрахунок у виробничих підрозділах організується на єдиних принципах з госпрозрахунком господарства. Різниця стосується лише ступеня повноти й форми їх реалізації.

Традиційні госпрозрахункові завдання або бізнес-план проектів, затверджені адміністрацією, змінюються чи доповнюються договорами підряду.

Підрозділи, за якими закріплюються основні засоби, одержавши в адміністрації підряд на виробництво продукції (роботи, послуги), здійснюють економічний контроль за роботою своїх партнерів. Учасники допоміжного характеру виконують роботи для основних підрозділів на умовах субпідряду за рахунок їх фонду оплати праці.

Так як і в колективних господарствах основною організаційною формою роботи є трудові колективи, то і підряд у них – колективний.

В основних виробничих підрозділах господарства продукція має фізичні одиниці виміру, що полегшує встановлення внутрішньорозрахункових цін. Для обслуговуючих підрозділів як, наприклад, машинна майстерня, важко здійснити встановлення розрахункових цін на кожний вид послуг, тому є доцільним встановлення розцінок за 1 годину роботи майстерні, а також за 1 годину використання приміщення майстерні (не залежно від вибору робіт). Виходячи з досвіду практичної роботи і діючих нормативів, визначається чисельність працівників майстерні й трудомісткість виконання обсягів ремонтних робіт. Розраховується кошторис затрат на ремонт і обслуговування техніки, що здійснюється в майстерні. Розрахункова ціна 1 години користування ремонтною майстернею визначається діленням суми всіх річних

затрат, що плануються по майстерні, на річну трудомісткість ремонтно-обслуговуючих робіт.

Як зазначають економісти, у нових умовах господарювання, крім суто виробничо-економічних відносин, значної ваги набувають організаційно-економічні відносини й, зокрема, їх юридичне та бухгалтерське оформлення. Тому, крім договорів обміну (купівлі-продажу) визначаються умови створення та діяльності господарств щодо умов планування, обліку, інформаційного забезпечення, зовнішніх і внутрішніх відносин тощо.

Взаєморозрахункові відносини між виробничими розподілами господарства, досягнення економічно обґрунтованого рівня їх діяльності контролюється чековою системою.

Чекова система взаємовідносин між виробничими підрозділами господарства – це механізм реалізації внутрішньогосподарського розрахунку.

Удосконалення системи договірних відносин необхідно здійснювати в напрямку налагодження механізму майнових відносин між внутрішньогосподарськими партнерами, підвищення відповідальності сторін за дотримання умов договору; перейти на взаємовідносини з урахуванням обопільної економічної вигоди.